

Rapport

ZOMERPEILING: WARMTE, DROOGTE EN BEESTJES

Onderzoek in opdracht van Milieudefensie

Augustus 2019

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2019/concept

Datum

Augustus 2019

Opdrachtgever

Milieudefensie

Auteurs

Wietse van Engeland
Davinia Wilson

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel van het onderzoek	4
1.3 Aanpak van het project	4
2. Belangrijkste uitkomsten	5
3. Warmte en maatregelen	6
3.1 Houding tijdens warmte	6
3.2 Activiteiten tijdens warmte	8
3.3 Warmte in de slaapkamer.....	10
3.4 Verduisterende gordijnen en ventilator populairste maatregelen tegen warmte	10
4. Gevolgen van warmere zomers	13
4.1 Zorgen om warmere zomer	13
4.2 Voordelen van een warmere zomer.....	15
4.3 Warme zomers en insecten.....	15

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Milieudefensie heeft I&O Research gevraagd een landelijk representatief onderzoek te doen naar een aantal actuele onderwerpen die te maken hebben met de zomer.

1.2 Doel van het onderzoek

Milieudefensie wil graag weten hoe Nederlanders denken over de warmte/hitte en droogte in Nederland (en de bijbehorende gevolgen daarvan). Daartoe heeft ze I&O Research een draagvlak- en opinieonderzoek over dit onderwerp laten uitvoeren.

We onderscheiden hierbij de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe denken Nederlanders over de warme zomer(s) in Nederland en in hoeverre heeft dit impact op hun leven (o.a. slapen en seks)?
- Welke gevolgen van hitte en droogte baren Nederlanders de grootste zorgen?
- Welke maatregelen nemen Nederlanders om de temperatuur in hun omgeving te reguleren?
- Maken Nederlanders zich zorgen om de komst van nieuwe insectensoorten? En ondervinden ze hinder van deze insecten?

1.3 Aanpak van het project

Het onderzoek bestaat uit een online enquête in het I&O Research Panel waaraan 1.280 Nederlanders deelnamen. Het veldwerk vond plaats van donderdag 25 juli tot maandag 5 augustus 2019. De gebruikte vraagstelling is opgenomen bij de bijbehorende grafiek.

Weging

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en politiek stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 (TK 2017).

De onderzoeksresultaten zijn na herweging representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Leeswijzer

De verschillende onderzoeksvragen worden in vier hoofdstukken behandeld.

- In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste bevindingen beschreven (samenvatting).
- In hoofdstuk 3 wordt aandacht besteed aan hoe Nederlanders denken over de warmte en welke maatregelen zij daartegen overwegen.
- Hoofdstuk 4 gaat over zorgen over hete en droge zomers en (nieuwe) insecten in Nederland.

2. Belangrijkste uitkomsten

Meeste Nederlanders vinden de extreem warme dagen niet prettig

Het onderzoek werd uitgevoerd van donderdag 25 juli tot maandag 5 augustus, toen het enkele dagen meer dan dertig graden was en het Nationaal Hitterecord werd verbroken. Twee op de drie Nederlanders vinden deze warme dagen, waarop het warmer is dan dertig graden, niet prettig, één op de zes kan deze temperaturen wel waarderen. Hoge temperaturen hebben ook invloed op hoe men zich voelt. Zes op de tien Nederlanders geven aan dat de warmte invloed heeft op hun humeur. Verder slaapt 61 procent korter en slechter door de hitte.

Behalve invloed op het humeur en het slaappgedrag, kan warmte ook invloed hebben op het al dan niet uitvoeren van bepaalde activiteiten. Met name sporten wordt vermeden vanwege de warmte, maar ook het bezoeken van grote open plekken of überhaupt buiten zitten wordt door bijna de helft van de Nederlanders vermeden tijdens hoge temperaturen. Bijna veertig procent van de Nederlanders past zijn dagritme aan en een kwart zegt tijdens warme dagen een siësta te houden. Een derde heeft minder seks als de slaapkamer te warm is.

Merendeel heeft verduisterende gordijnen of ventilator tegen de hitte

Het merendeel van de Nederlanders heeft verduisterende gordijnen of een ventilator in de slaapkamer om hoge temperaturen in de slaapkamer te beperken. De meeste Nederlanders hebben geen rolluiken, airco of groendak en hebben daar ook geen interesse in. Een derde zou wel een airco willen hebben, maar de kosten vormen daarbij het grootste struikelblok. Een kwart van de Nederlanders zou dakisolatie willen hebben en ruim een op de vijf heeft belangstelling voor een groendak.

Meeste Nederlanders maken zich zorgen om hete en droge zomers

Ruim twee derde van de Nederlanders maakt zich zorgen over hoge temperaturen en droogte in de zomer, bij één op vijf zijn deze zorgen ernstig. Droogte (in de zomer) kan verschillende gevolgen hebben. Nederlanders die zich hier (enige of veel) zorgen over maken, zijn met name bang voor schade aan de natuur, gevolgd door zorgen om een tekort aan drinkwater en slechte oogsten. Ook over hogere temperaturen maken mensen zich zorgen. Mogelijke stijging van de zeespiegel baart één op de drie Nederlanders (die eerder aangaven zich enige of veel zorgen te maken) zorgen, een kwart is bang voor mogelijke hitteslachtoffers onder kwetsbare groepen en één op de vijf maakt zich zorgen om de opkomst van (nieuwe) insecten in Nederland. De onderwerpen waar men zich zorgen om maakt in relatie tot hogere temperaturen verschillen per regio. Nederlanders in west-Nederland maken zich vaker dan gemiddeld zorgen over een stijgende zeespiegel (39%). In het noorden van het land is de zorg om hitteslachtoffers (32%) groter dan in de rest van het land, in het zuiden vreest een kwart de opkomst van insecten.

3. Warmte en maatregelen

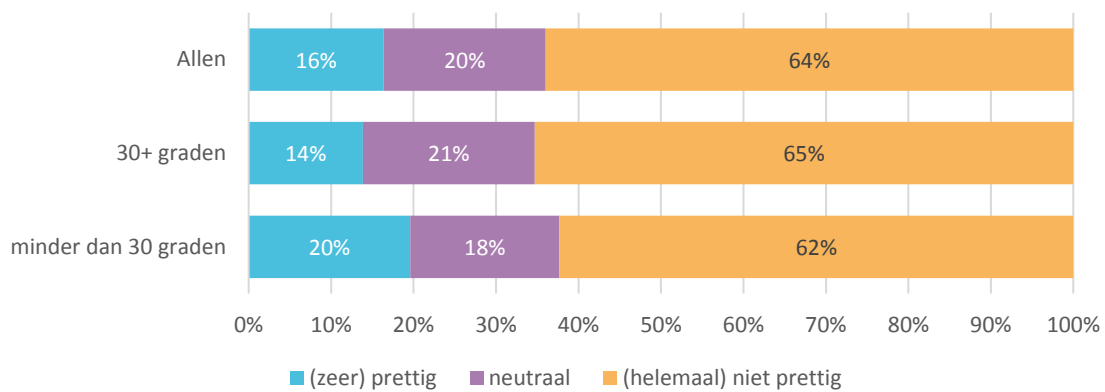
De afgelopen tijd was er een aantal tropische dagen in Nederland, waarbij de temperatuur (ver) boven de dertig graden lag.¹ Het Nationale Hitterecord sneuvelde: Nederland heeft na bijna 75 jaar een nieuw hitterecord, in het Brabantse Gilze-Rijen ging het kwik over het oude record van de 38,6 graden Celsius heen en werd het 39,3 graden Celsius.

3.1 Houding tijdens warmte

Twee op de drie Nederlanders vinden dagen, waarop het warmer is dan dertig graden, niet prettig, één op de zes kan deze temperaturen wel waarderen en een vijfde staat hier neutraal tegenover. Als de temperatuur boven de 30 graden Celsius was, oordeelde men iets negatiever.

Figuur 3.1

Welk antwoord omschrijft het best uw houding ten opzichte van warmte (dagen met een temperatuur boven de 30 graden)? (Basis: allen. Naar: Temperatuur tijdens invullen)

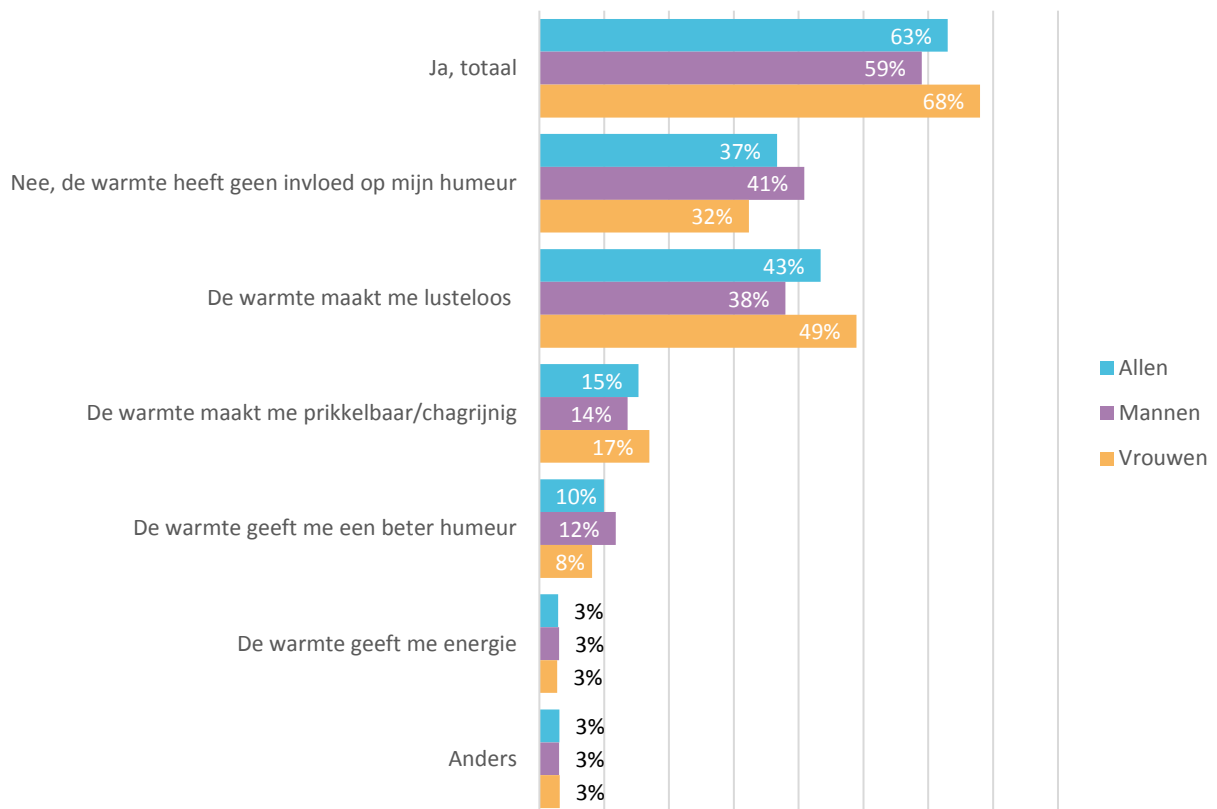
¹ Het veldwerk vond plaats van donderdag 25 juli tot maandag 5 augustus.

Hoge temperaturen hebben invloed op hoe men zich voelt. Bij ruim zes op de tien Nederlanders (63%) heeft de warmte naar eigen zeggen invloed op het humeur (figuur 3.2). Het grootste effect heeft de warmte op de energie: ruim twee vijfde van de Nederlanders (43%) geeft aan dat de warmte hen lusteloos maakt.

Er is een verschil in het beleven van warmte tussen mannen en vrouwen: vrouwen lijken vaker last te hebben van warmte dan mannen. Zo is het aandeel vrouwen dat lusteloos wordt van de warmte groter dan mannen, mannen geven vaker aan dat hun humeur niet wordt beïnvloed door hoge temperaturen.

Figuur 3.2

Heeft de warmte (een temperatuur boven de dertig graden) invloed op uw humeur, en zo ja, wat voor invloed? (Basis: allen)

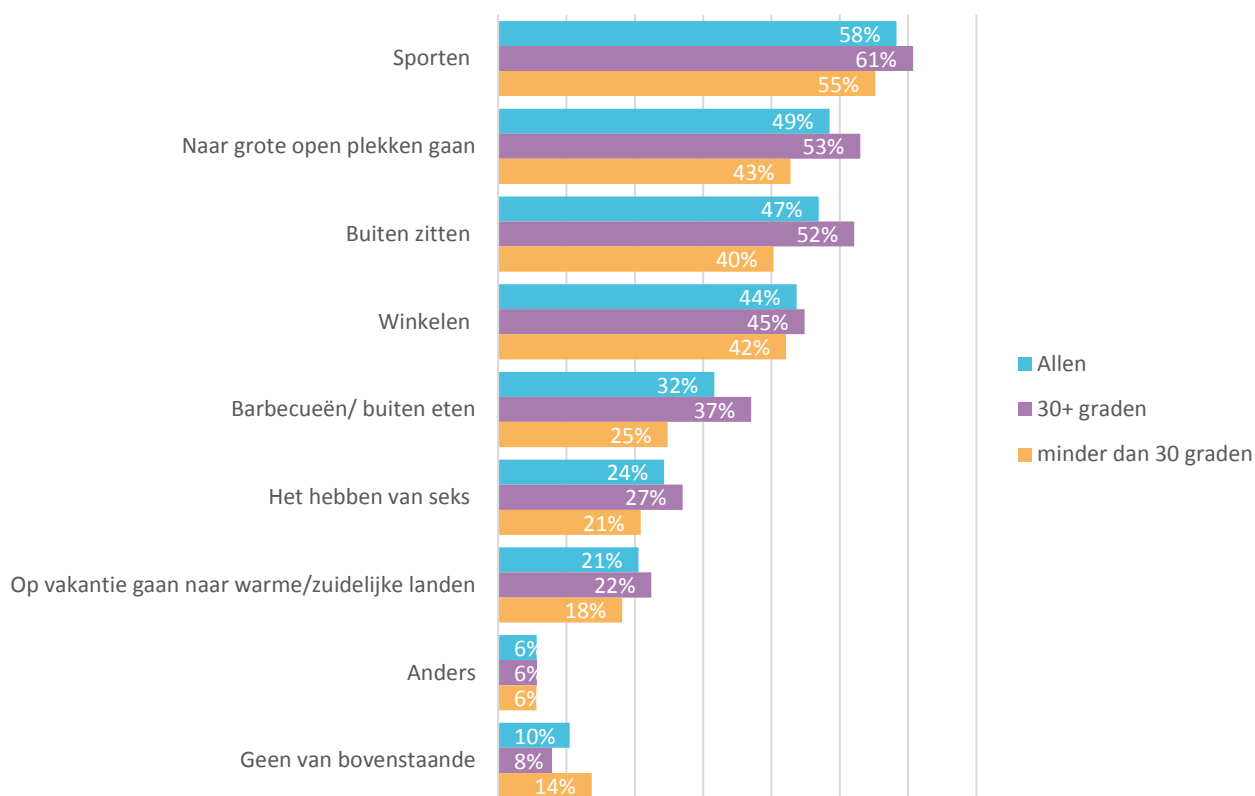
- "Ik vind het heel vermoeiend."
- "Ik krijg zin in vakantie."
- "Mensen zijn toch zonniger en vrolijker gekleed en meer op terrasjes en op straat, dat vind ik gezellig."
- "Word er sloom van, kan veel minder goed denken, het werken wordt er minder prettig van. Een temperatuur van maximaal 22 graden is te doen."

3.2 Activiteiten tijdens warmte

Behalve invloed op het humeur, kan warmte ook invloed hebben op het al dan niet uitvoeren van bepaalde activiteiten. Met name sporten wordt vermeden vanwege de warmte, maar ook het bezoeken van grote open plekken of überhaupt buiten zitten wordt door bijna de helft van de Nederlanders vermeden. Opvallend is dat degenen die de vragenlijst invulden op warme dagen bij alle genoemde activiteiten vaker aangeven deze te vermijden bij warmte, dan degenen die de vragenlijst invulden op minder warme dagen. Vooral buiten zitten, naar grote open plekken gaan en barbecueën lijken op koelere dagen aantrekkelijkere activiteiten dan tijdens warme dagen.

Figuur 3.3

Zijn er dingen die u niet doet vanwege de warmte? (Basis: allen. Naar temperatuur tijdens invullen. Meerdere antwoorden mogelijk)

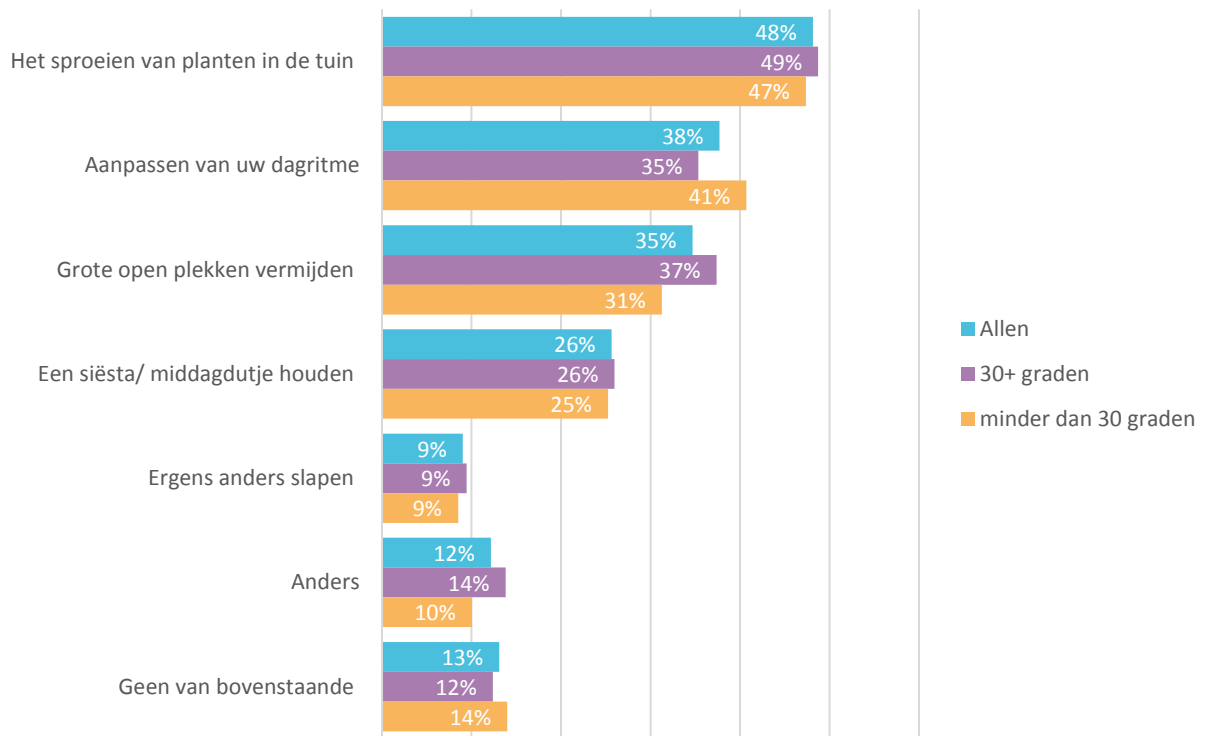
Andere activiteiten die worden genoemd:

- "Al het andere waarvoor grotere inspanning nodig is, zoals schoonmaken."
- "Wandelen met de hond."
- "Geen bovenmatige inspanningen."
- "Huishoudelijke taken."

Behalve het vermijden van bepaalde activiteiten, kan de warmte ook motiveren bepaalde dingen juist wél (of vaker) te doen. Zo geeft de helft aan de planten in de tuin vaker te sproeien vanwege de warmte. Bijna veertig procent past hun dagritme aan, een kwart zegt tijdens warme dagen een siësta te houden. Bijna een op de tien Nederlanders (9%) gaat ergens anders slapen vanwege de warmte.

Figuur 3.4

Zijn er dingen die u vanwege de warmte juist wel doet (of in grotere mate)? ((Basis: allen, naar temperatuur tijdens invullen. Meerdere antwoorden mogelijk)

Andere activiteiten die worden genoemd:

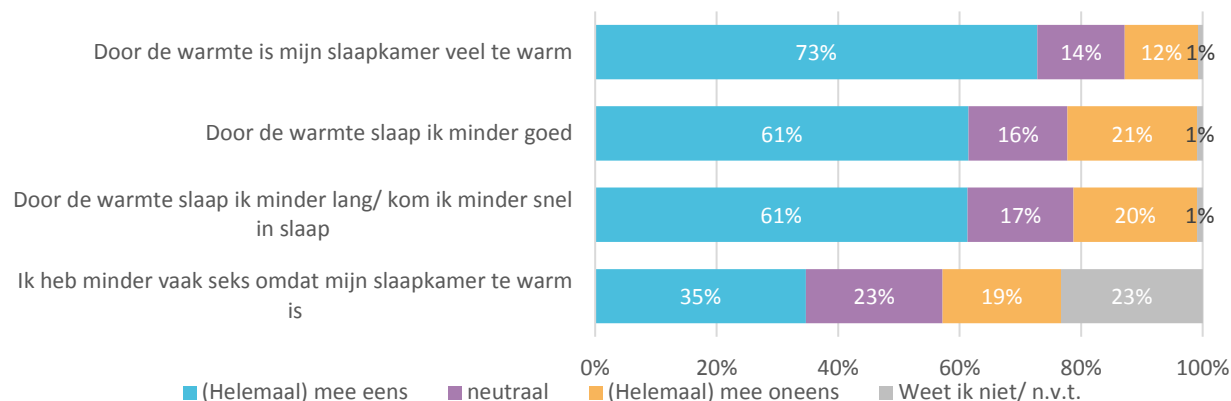
- "Alleen het hoognodige doen."
- "Een paraplu meenemen als ik weet dat ik stukken in het zonlicht moet lopen."
- "In het zwembad in de tuin hangen met de kinderen."
- "Veel water drinken."
- "Tempo aanpassen."

3.3 Warmte in de slaapkamer

Driekwart van de Nederlanders vindt de slaapkamer tijdens de warme dagen veel te warm. Volgens zestig procent heeft de hoge temperatuur een negatieve invloed op de kwaliteit van de slaap: zij slapen minder goed, minder lang en hebben meer moeite om snel in slaap te vallen. Eén op de drie Nederlanders heeft minder vaak seks als de slaapkamer te warm is.

Figuur 3.5

Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de stellingen? (Basis: allen)

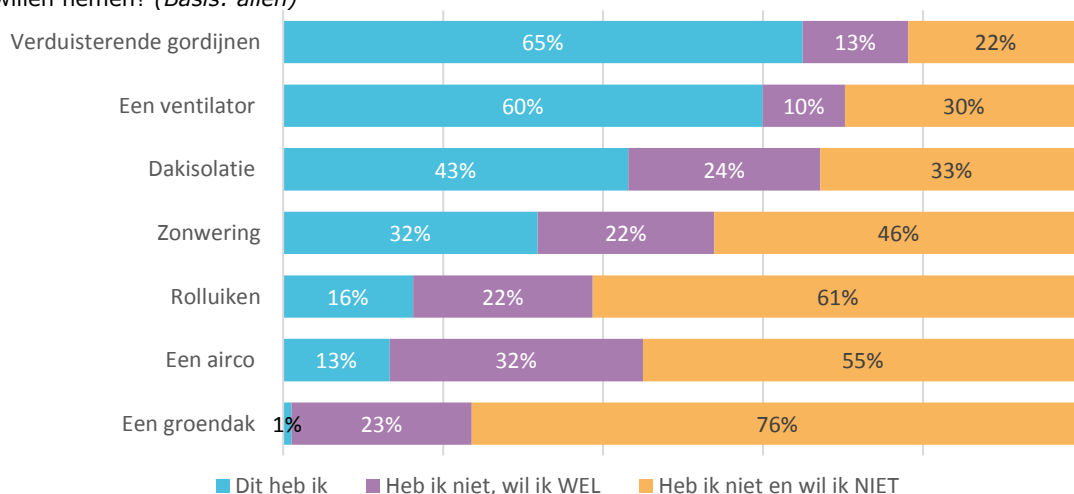

3.4 Verduisterende gordijnen en ventilator populairste maatregelen tegen warmte

Om hoge temperaturen in de slaapkamer te beperken heeft het merendeel van de Nederlanders verduisterende gordijnen en/of een ventilator in de slaapkamer genomen. Behalve de kou, helpt dakisolatie ook de warmte buitenshuis te houden. Ruim twee vijfde van de Nederlanders geeft aan dakisolatie te hebben, een kwart heeft dit nog niet maar zou dit wel willen en een derde heeft geen wens om het dak te isoleren. De meeste Nederlanders hebben geen zonwering, rolluiken of groendak en hebben daar ook geen interesse in. Nog niet veel mensen hebben een airco, maar een derde van de Nederlanders (32%) zou wel een airco willen.

Figuur 3.6

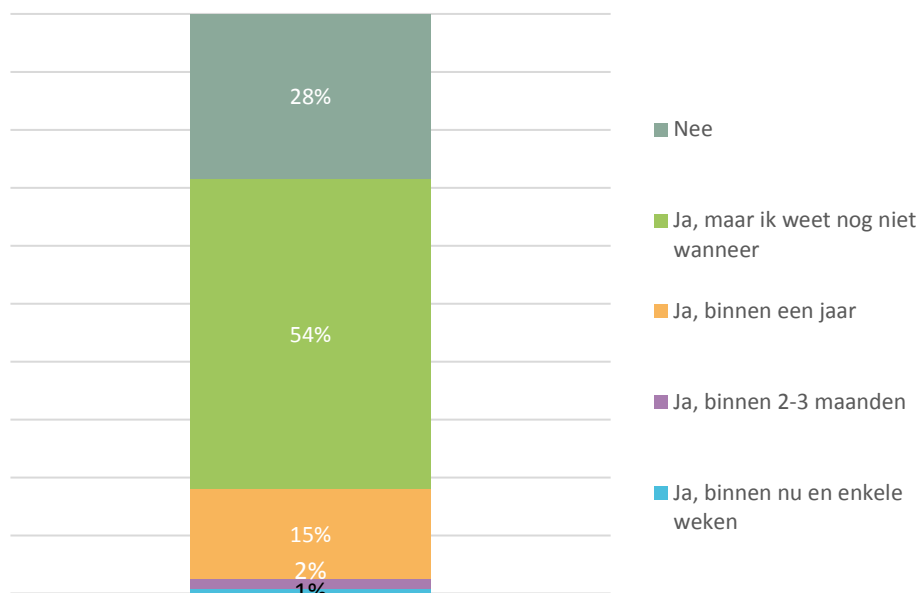
Welke van de volgende maatregelen om de temperatuur in uw slaapkamer te beperken heeft u genomen of zou u willen nemen? (Basis: allen)

Van de Nederlanders die momenteel geen airco hebben maar dat wél zouden willen, overweegt een klein deel (1% + 2%) deze ook binnen een aantal maanden ook daadwerkelijk aan te schaffen. Ruim de helft (54%) is wel van plan een airco aan te schaffen maar weet nog niet precies wanneer, bijna drie op de tien verwacht zelf geen airco te kopen.

Figuur 3.7

Overweegt u de aanschaf van een airco? (Basis: mensen die geen airco hebben en die wel zouden willen.)

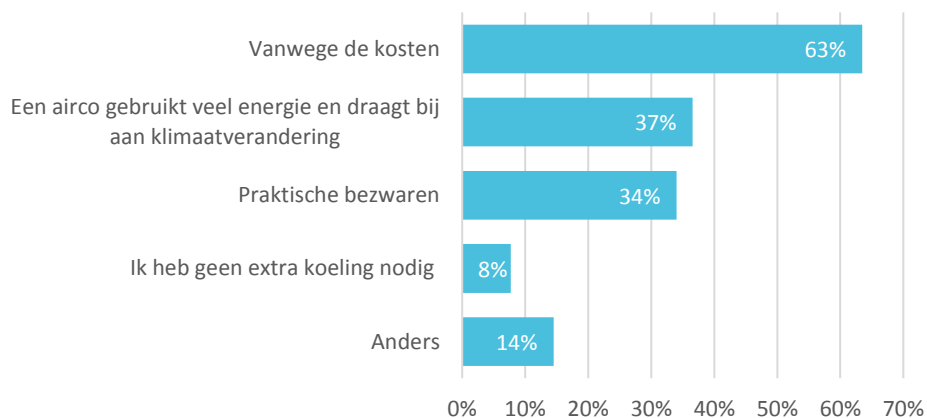

Kosten zijn de grootste belemmering voor aanschaf van een airco

De kosten zijn voor degenen die wel een airco willen maar niet de aanschaf ervan overwegen de grootste belemmering. Ook de invloed van een airco op het energiegebruik (en daarmee op klimaatverandering) en de mate waarin een airco te veel lawaai maakt of ruimte in beslag neemt, zijn redenen om geen airco aan te schaffen. Verder wordt genoemd dat het huis niet geschikt is voor een airco: het gaat dan bijvoorbeeld om een huurhuis of een huis dat te oud is (en daardoor niet geschikt voor een airco).

Figuur 3.8

Wat weerhoudt u ervan om een airco aan te schaffen? Meerdere antwoorden mogelijk. (Basis: mensen die wel een airco willen maar niet de aanschaf van een airco overwegen).

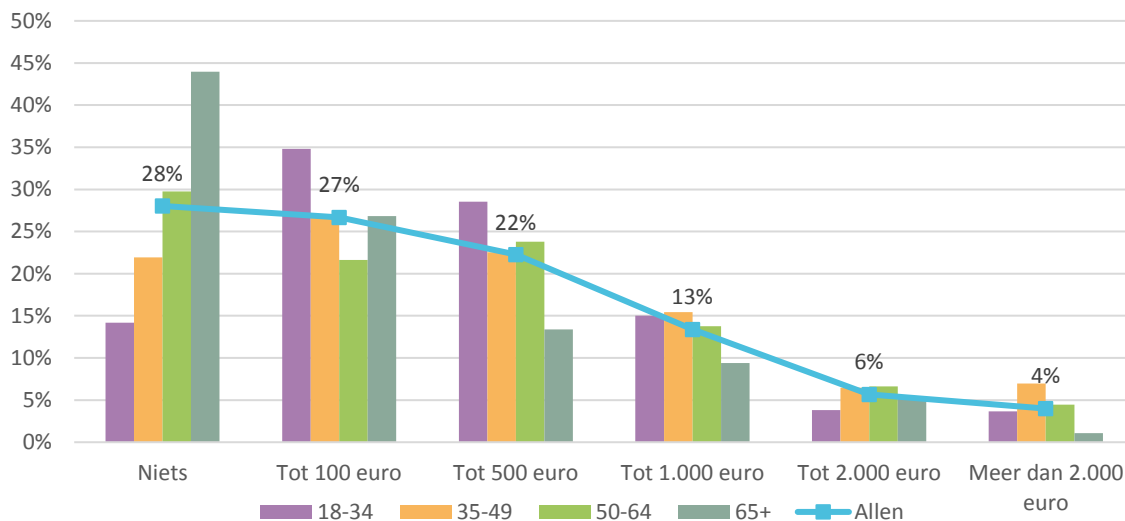
De kosten voor verschillende maatregelen om de temperatuur te kunnen regelen lopen erg uiteen. Een ventilator kost een paar tientjes, een airco loopt tegen de 1000 euro (exclusief energiekosten), zonwering en dakisolatie kunnen enkele duizenden euro's kosten.

Ruim de helft van de Nederlanders zou niets (28%) tot maximaal 100 euro (27%) willen besteden aan maatregelen om de temperatuur in de slaapkamer te regelen. Bij één op de vijf ligt de grens op 500 euro, bijna een kwart zou hier meer dan 500 euro aan willen uitgeven.

De mate waarin men geld aan dergelijke maatregelen wil besteden verschilt per leeftijdsgroep. Zo geeft 44 procent van de 65-plussers aan hier geen geld aan te willen uitgeven. Onder Nederlanders in de leeftijd van 18-34 jaar is de bereidheid om hier in te investeren tot 100 euro (35%) of tot 500 euro (29%) groter dan gemiddeld.

Figuur 3.9

Hoeveel zou u willen uitgeven voor / besteden aan het regelen van de temperatuur in uw slaapkamer? (Basis: allen. Naar leeftijd)

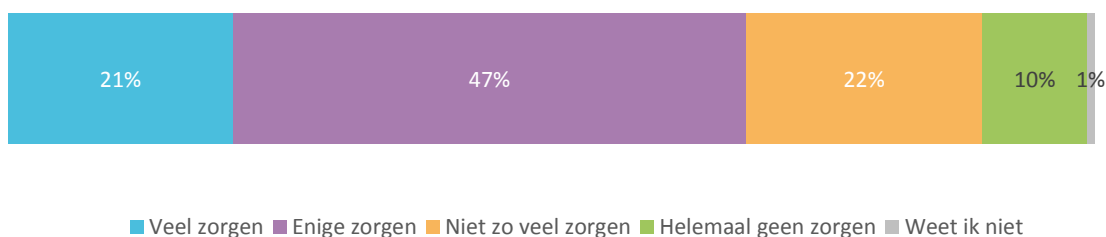
4. Gevolgen van warmere zomers

4.1 Zorgen om warmere zomer

Ruim twee derde van de Nederlanders maakt zich zorgen over hoge temperaturen en droogte in de zomer, bij één op de vijf zijn deze zorgen ernstig.

Figuur 4.1

In hoeverre maakt u zich zorgen over hoge temperaturen en droogte in de zomer?

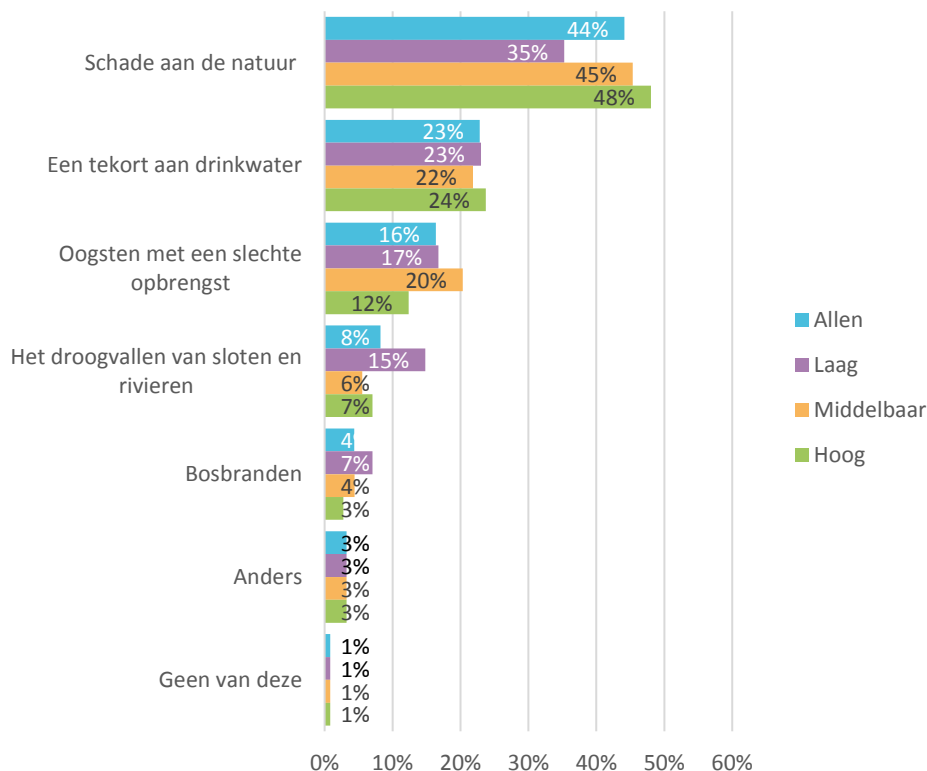

Droogte (in de zomer) kan verschillende gevolgen hebben. Nederlanders die zich hier (enige of veel) zorgen maken, zijn met name bang voor schade aan de natuur door de droogte, gevolgd door zorgen om een tekort aan drinkwater en oogsten met een slechte opbrengst.

Onder hoger opgeleiden is het aandeel dat zich zorgen maakt om schade aan de natuur als gevolg van droogte groter dan gemiddeld (44%), middelbaar opgeleiden maken zich vaker dan gemiddeld zorgen om slechte oogsten en lager opgeleiden zien een groter probleem in het droogvallen van sloten en rivieren.

Figuur 4.2

Over welke mogelijke gevolgen van droogte in Nederland maakt u zich het meeste zorgen? (Basis: mensen die zich enige of veel zorgen maken. Naar opleiding.)

Andere mogelijke gevolgen van de droogte die worden genoemd zijn:

- "Schade aan de natuur en de terugkomst van tropische insecten, zoals de malariamug."
- "De totale leefbaarheid van ons land."
- "Mijn gezondheid."
- "De algehele verandering van milieu en ecosystemen."

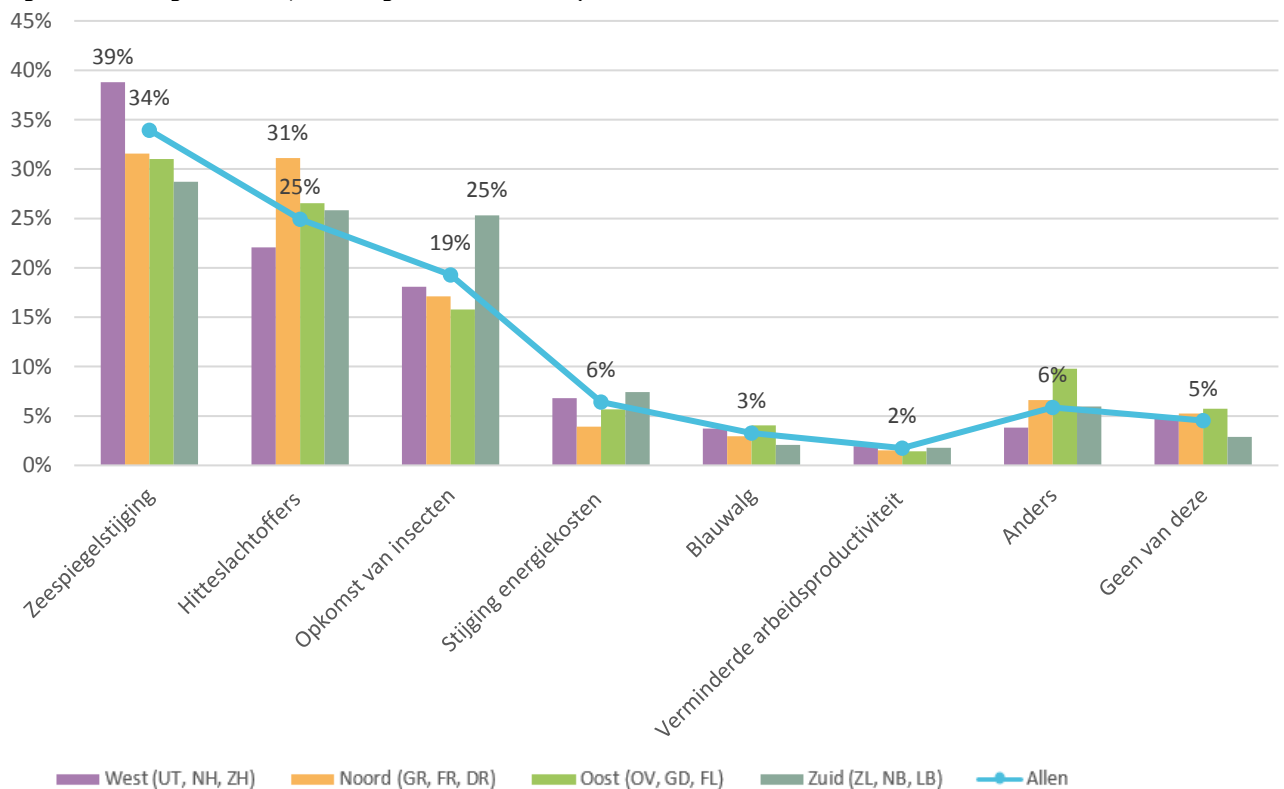
Zorgen om zeespiegelstijging vooral in het westen, hitteslachtoffers in het noorden en insecten in het zuiden

Van degenen die zich veel of enige zorgen maken (68%), maakt een op de drie zich het meeste zorgen om een mogelijke stijging van de zeespiegel. Een kwart van deze groep is vooral bang voor mogelijke hitteslachtoffers onder kwetsbare groepen en één op de vijf maakt zich zorgen om de opkomst van (nieuwe) insecten in Nederland.

De onderwerpen waar men zich zorgen om maakt in relatie tot hogere temperaturen verschillen per regio. Nederlanders in West-Nederland maken zich vaker dan gemiddeld zorgen over een stijgende zeespiegel (39%). In het noorden van het land is de zorg om hitteslachtoffers (32%) groter dan in de rest van het land, in het zuiden vreest een kwart de opkomst van insecten.

Figuur 4.3

Over welke mogelijke gevolgen van hogere temperaturen maakt u zich het meeste zorgen? (Basis: mensen die zich enige of veel zorgen maken, naar regio van Nederland)

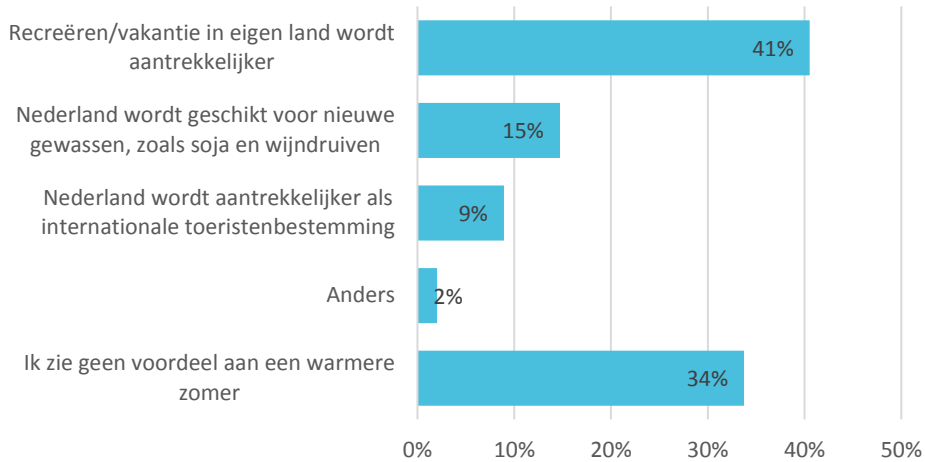

4.2 Voordelen van een warmere zomer

Behalve zorgen om warmere en drogere zomers ziet twee derde van de Nederlanders ook voordelen van een warmere zomer. Zo geeft twee vijfde aan dat Nederland hiermee aantrekkelijker wordt om te recreëren of om er vakantie te vieren. Eén op de tien ziet ook kansen voor het aantrekken van internationaal toerisme. Vijftien procent denkt dat Nederland, door warmere en drogere zomers, geschikt wordt om nieuwe gewassen (zoals soja en wijndruiven) te verbouwen. Een derde van de Nederlanders ziet geen voordeel aan een warmere zomer.

Figuur 4.4

Wat ziet u als het grootste mogelijke voordeel van een warmere zomer? (Basis: allen)

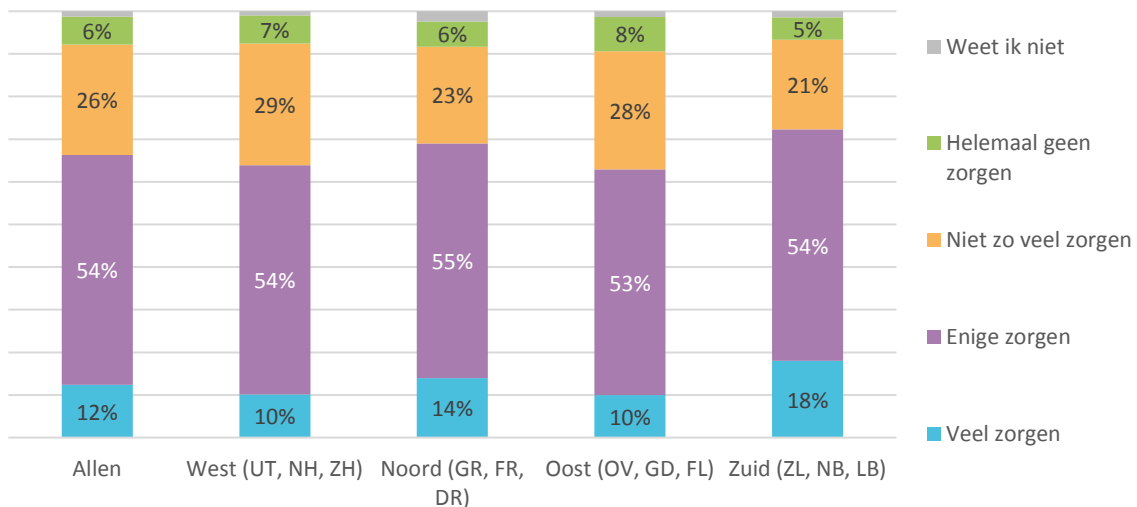

4.3 Warme zomers en insecten

De warmte heeft invloed op insecten die in Nederland voorkomen. We zien nieuwe insecten, zoals de tijgermug en de reuzenteek. Insecten die al in Nederland voorkwamen, zoals de eikenprocessierups, doen het beter door de warmte. Twee op de drie Nederlanders maken zich zorgen over meer en andere insectensoorten in Nederland (12% maakt zich veel zorgen).

Figuur 4.5

In hoeverre maakt u zich zorgen over meer en andere insectensoorten in Nederland? (Basis: allen)

Een van de insecten die het beter doet door de warmte is de eikenprocessierups. Bijna een kwart van de Nederlanders zegt hinder te ondervinden van de eikenprocessierups. Deze hinder is niet evenredig verspreid over Nederland: in het oosten en zuiden van het land heeft zo'n veertig procent van de mensen enige last van de eikenprocessierups, 11 tot 12 procent ervaart (heel) veel hinder.

Figuur 4.6

Ervaart u op dit moment hinder van de eikenprocessierups? Zo ja, hoeveel? (Basis: allen)

